

Leven en werken van
de heilige
Sergius van Radonezh

Sergei Jumati

Gozalov Books
Den Haag



Dit boek wordt uitgegeven met de zegen van
Zijne Eminentie Simon, Aartsbisschop van Brussel en België en
van Den Haag en Nederland

Originele titel: “Житие и деяния преподобного Сергия Радонежского, всея России игумена и чудотворца”.

© Gozalov Books, Den Haag, 2013

Tel.: 070-352 15 65

E-mail: gozalovbooks@planet.nl

Websites: <http://paagman.mijnbestseller.nl/gozalovbooks>
www.hetsmallepad.nl

Redacteur: Marijcke Tooneman

Vertalers: Marijcke Tooneman en Guram Kochibrolash-vili

Illustraties: Natalia Komarovskaya-Jumati

Correcties: Klooster Moeder Gods Portaïtissa
te Trazegnies, België

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook worden opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

Introductie van de schrijver	6
Hoofdstuk 1. Jeugd en jongelingsjaren van de eerbiedwaardige Sergius	8
Hoofdstuk 2. Stichting van de Hermitage van de Drieëenheid	16
Hoofdstuk 3. Geestelijke oorlogvoering	23
Hoofdstuk 4. Hegoemenschap	28
Hoofdstuk 5. Twaalf monniken	32
Hoofdstuk 6. De wonderbaarlijke bron	35
Hoofdstuk 7. Opleving van het gemeenschappelijke kloosterleven	40
Hoofdstuk 8. Geestelijke opleving in Rusland	51
Hoofdstuk 9. De wonderen verricht door de hegoumen Sergius	63
Hoofdstuk 10. Het overlijden van de hegoemen Sergius	74
Hoofdstuk 11. De werken van de discipelen en geestelijke vrienden van de heilige Sergius	77
Gebed tot de heilige Sergios van Radonezh.....	88
Eindnoten	89

LIJST VAN ILLUSTRATIES

De kluizenaar Bartholomeus	16
Vader Sergius' klooster van de Heilige Drieëenheid.....	44
Het visioen van Vader Sergius	48
De slag van het Kulikovskoye Veld	57
Verschijsning van de Moeder Gods aan Vader Sergius	71

INTRODUCTIE VAN DE SCHRIJVER

“U bent God meer nabij gekomen dan ieder ander aards mens”, wordt in het gebed tot de heilige Sergius van Radonezh over hem gezegd.

De heilige Sergius wekte in Rusland de monastieke, ascetische oefeningen weer tot leven en stichtte vele kloosters. Hij voedde een groot aantal monniken-asceten op, die op hun beurt honderden kloosters stichtten, die het licht brachten in het oosten en het noorden van Rusland.

De heilige Sergius was ook een wijze raadgever en bezieler van Russische vorsten en hij werkte tijdens de regering van de grootvorst van Moskou, Dimitri Donskoy, mee aan de vorming van de Russische staat. Na de zegen van de heilige Sergius ontvangen te hebben, verweerde Dimitri Donskoy zich moedig tegen de Tataarse khan Mamay, en versloeg hem in de bloedige Kulikovskaya slag. Zo had de grootvorst de eerste, grote stap gezet naar de afwerping van het Tataarse juk.

Vanwege de opmerkelijke nederigheid van de heilige Sergius, werden tijdens zijn leven geen boeken over hem geschreven. Het eerste boek over de heilige werd zesentwintig jaar na zijn overlijden geschreven door zijn leerling Epiphanius de Wijze. Inmiddels zijn er meer dan een dozijn boeken over de heilige Sergius verschenen, waarvan het boek van de Moskouse metropoliet Filaret als het beste wordt beschouwd. Daar dit boek echter bedoeld is om ceremonieel tijdens de kerkdienst gelezen te worden, zijn vele waardevolle details uit het leven van de heilige weggelaten.

In het onderhavige werk wordt de inhoud van twee boeken opnieuw verteld, tw. “Het Leven van de heilige Sergius” door de priester-monnik Nikon (Rozhdestvenski) en “De heilige Sergius van Radonezh en het Klooster van de Drieëenheid, dat door hem gesticht werd” door de academicus E. Golubinski. De lezer maakt kennis met de voornaamste gebeurtenissen uit het leven van de heilige Sergius, zijn geestelijke visioenen en de getuigenissen van zijn leerlingen. De oorspronkelijke teksten zijn ver-

kort en worden in moderne taal weergegeven, om ze toegankelijker voor de lezer te maken.

De afbeelding op de kaft is een foto van de icoon van de heilige Sergius, die eigendom was van de Nederlandse Koningin Anna Paulowna, echtgenote van de toenmalige Koning Willem II der Nederlanden.

Sergei Jumati

St. Petersburg, januari 2009

HOOFDSTUK 1. JEUGD EN JONGELINGSJAREN VAN DE EERBIEDWAARDIGE SERGIUS

Mijn geweten getuigt dat de heilige Sergius met opgeheven handen voor de troon van God staat, biddend voor allen. O, als u slechts zou weten hoe krachtig zijn gebeden en zijn liefde voor ons zijn, zou u hem ieder uur hebben gesmeekt om hulp, bescherming en zegen voor degenen, die uw hart doen lijden, uw geliefden op aarde en in het hiernamaals,

De Oudvader Zechariah, schema-archimandriet van de Drieëenheid Lavra van de heilige Sergius.

De eerbiedwaardige Sergius, die bij zijn doop de naam Bartholomeus kreeg, werd geboren in een adellijke familie. Zijn geboortjaar is onbekend. In sommige hagiografieën wordt het jaar 1314 genoemd, in andere het jaar 1322. Als we andere bronnen volgen, vinden we bij priester-monnik Nikon, in zijn boek "De biografie van Sergius van Radonezh, Wonderdoener en Vader Overste van geheel Rusland", de volgende redenering: de naamdag van de Apostel Bartholomeus, naar wie het kind genoemd werd, wordt gevierd op 11 juni. Blijkbaar was dit de dag waarop hij, volgens de traditie, op de 40^{ste} dag na zijn geboorte gedoopt werd. De dienaar Gods werd dus geboren op 3 mei. De familienaam van zijn ouders is ook onbekend. Het is bekend, dat zijn vader, Kirill, vazal was van een van de vorsten van het Rostov vorstenhuis en dat hij zich in de kringen van de adellijke elite bewoog. Zijn moeders naam was Maria. Bartholomeus had twee broers: de oudste heette Stefan en de jongere Peter.

Bartholomeus werd geboren op een landgoed, dat vijf kilometer van Rostov de Grote op de weg naar Yaroslavl lag, bij het klooster van de Heilige Drieëenheid. Voor zijn geboorte werd op wonderbaarlijke wijze aangekondigd dat hij een grote dienaar Gods zou worden. Op een dag kwam zijn moeder, met het kind onder haar hart, naar de tempel voor de zondag liturgie. Tot grote verbazing van de aanwezigen in de tempel gaf de baby (in de moederschoot!) tijdens de liturgie drie keer een schreeuw. Eerst vlak voordat het Evangelie werd gelezen, de tweede keer

voordat het zingen van het Cherubijnen Lied begon, en de laatste keer tegelijk met de priester, toen die "het Heilige der Heiligen" verkondigde.

"Laten wij de oude heiligen gedenken," zegt Epifanius de Wijze, "wier glorie in het Oude en het Nieuwe Testament straalde. Zowel hun ontvangenis als hun geboorte was door een bijzondere openbaring van God voorzeggd. Zo is de profeet Jeremia uitverkoren en door God in de moederschoot geheiligd; een andere profeet, Isaiah, getuigt hetzelfde. En zelfs toen de heilige Johannes de Doper nog in de moederschoot was, herkende hij God in de schoot van de Heilige Maagd Maria. Dit onderwerp wordt beschreven in het Evangelie van Lucas in de woorden: "het kind sprong op van vreugde in mijn schoot." (Luc.1:44) Daarvoor riep het kind profetisch door de lippen van zijn moeder Elizabeth uit: "En waaraan heb ik dit te danken, dat de moeder mijns Heren tot mij komt?" (Luc.1:43)

In de legende van de heilige Profeet Elia wordt verkondigd, dat zijn ouders zagen hoe mooie, lichtende mensen dit kind wikkelden in vlamrende doeken en hem voedden met een brandende vlam Deze profetische verkondiging was als een wonder, vervolgt Epifanius, en zo was het gehele leven van de heilige mens! Voor zijn geboorte gaf God hem het merkteken van zijn genade, en vooraf gaf Hij op ongebruikelijke wijze Zijn Goddelijke profetie van de uitverkorene aan.

Epifanius de Wijze vertelde in zijn boek, dat Bartholomeus al in zijn vroegste jeugd een heel bijzonder kind was. Door velen wordt bevestigd, dat hij Gods merkteken droeg. Men merkte, bijvoorbeeld, op dat hij altijd de melk van een min weigerde, hij dronk zelfs geen moedermelk als de moeder tijdens de vastendagen vlees at. Epifanius de Wijze verklaarde het bijzondere gedrag van de baby als volgt: "Het jonge gewas dat uit een goede wortel voortkomt, moet met zuivere melk gevoed worden." Op woensdagen en vrijdagen wilde het kind helemaal geen voedsel. Hieromonnik Nikon schrijft dat dit niet slechts een of twee keer voorkwam, maar voortdurend gebeurde. Bartholomeus' moeder maakte zich zorgen over de gezondheid van haar baby. Ze vroeg raad aan andere vrouwen, die het kind zorgvuldig onderzochten. Maar zij vonden geen tekenen van een ziekte in en op zijn lichaam. Integendeel, het kind hilde niet en scheen plezier te hebben als hij hen zag, dan lachte hij en speelde met zijn handjes.

De heilige Filaret drukte het zo uit: “de beginnende gunsten werden aangegeven en de zaden van zijn toekomstige gunsten werden getoond” in dit kindervasten. Het kind was in de schoot van de moeder gegroeid met vasten en na zijn geboorte vroeg hij hetzelfde van zijn moeder. En de moeder onderhield inderdaad een streng vasten: zij at helemaal geen vlees en sindsdien dronk de baby de moedermelk, behalve dan op woens- en vrijdagen. Toen Bartholomeus zeven jaar oud werd, nodigden zijn ouders een leraar uit om hem te leren lezen en schrijven. In die tijd werden alleen kinderen van adel en welvarende families onderwezen. De zonen van vorsten, adel en kooplui kregen strikt godsdienstig onderwijs. Zij leerden lezen en schrijven door het lezen van hagiografieën en de Psalmen. Maar in tegenstelling tot zijn broers, die goed konden leren, voelde Bartholomeus daar weinig voor. Hij begreep niets van de boeken die hij las. Zijn ouders spraken vaak hun afkeuring uit. Zijn broers en zijn vrienden lachten hem uit. De leraren straften hem regelmatig. Bartholomeus voelde zich diep ongelukkig, omdat hij niet kon lezen en schrijven. Hij bad voortdurend tot God om hem dit te leren. Zoals Epifanius de Wijze zegt, alles gebeurde volgens de Wil van God. Toen zou het kind de boekenkennis van God, in plaats van de mensen ontvangen. Eens, toen zijn vader hem opdracht had gegeven naar weggelopen veulens te zoeken, zag Bartholomeus bij de eik een oudere in monnikspij, die in gebed verzonken was. Dit beeld maakte zo’n indruk op hem, dat hij zijn opdracht vergat. Hij liep naar de boom en wachtte tot het gebed beëindigd was. Zijn vrome ouders hadden hun zonen geleerd, dat zij pelgrims voor het eten moesten uitnodigen. De jongen was dan ook van plan om deze bijzondere monnik voor het avondeten uit te nodigen. Toen de monnik zijn gebed beëindigd had, zegende hij het kind en vroeg naar zijn naam en waar hij vandaan kwam. Bartholomeus antwoordde hem en in zijn onschuld vertelde hij, onder tranen, dat hij niet kon leren. De geestelijke vader bad tot God om de jongen te verlichten. Bartholomeus bad vurig met de heilige man mee. Na het gebed haalde de oudvader een klein relikwiekistje tevoorschijn. Hij opende het en nam er een klein stukje prosforon¹ uit. Daarmee zegende hij Bartholomeus en zei: “Neem dit en eet het, kind; dit wordt je gegeven als teken van de goddelijke genade en dat je de Heilige Schrift zult begrijpen. Let er niet op dat deze prosforon zo klein is, want zij is zeer gezegend. Treur niet om je ongeletterdheid. Wees er zeker van